

Bóg – Ojcem

- Hymn z Ef 1,3-14 opiewa Boga jako Ojca, z którego inicjatywy w Chrystusie mocą Ducha Świętego dokonuje się zjednoczenie całego stworzenia z Bogiem, w szczególności w postaci boskiego *usynowienia* (υιοθεσία) człowieka. Bóg jest Ojcem Jezusa Chrystusa i w Chrystusie prawdziwie staje się Ojcem ludzi.
- W swych poczynaniach z człowiekiem i całym stworzeniem kieruje się odwieczną opatrnością, łaską i dobrą wolą (εὐδοκία).
- Jego plan podjęty jest jeszcze przed założeniem świata i zjednoczenie wszystkich z Bogiem w Chrystusie, jak głosi teologia wschodnich Ojców Kościoła, jest Bożym zamiarem poprzedzającym nawet upadek człowieka. Św. Maksym Wyznawca uważa, że wcielenie Syna było wręcz właściwym *celem stworzenia*, a nie zaledwie misją ratunkową.

W Chrystusie

- Ponieważ wcielony Syn Boży stanowi cel stworzenia, jest On jakby całym *nowym uniwersum*, do którego człowiek i całe stworzenie powołani są, by w Nim żyć. Stąd szczególna częstotliwość sformułowań w Liście do Efezjan odnoszących się do Chrystusa: „w Nim”, „w którym”, „w Chrystusie”.
- W ten sposób Chrystus odmalowany jest jako więcej niż pośrednik do Ojca, a staje się bardziej wszechobecną rzeczywistością, którą wierni zamieszkują, w której odnajdują swoje odwieczne powołanie, tożsamość, cel, bogactwo, oczyszczenie, nadzieję i spełnienie.
- Chrystus jest nową ziemią świętą, ziemią obiecaną: jak Izraelici w czasach Mojżesza i Jozuego otrzymali każdy swoją częśćkę ziemi obiecanej (κληρος w Joz 18:10), tak teraz my posiadliśmy każdy swoją częśćkę, swój udział (ἐκκληρώθημεν) w Chrystusie.
- Teologia wschodnia w łasce, w której mamy udział w Chrystusie (Ef 1,6), widzi nie tylko Bożą życzliwość, ale samego Boga udzielającego się człowiekowi, dlatego z natury łasce tej towarzyszy chwała (δόξης τῆς χάριτος αὐτοῦ). „I ja chwale, którą ty mi dałeś, dałem im, aby byli jedno, jak my jesteśmy jedno” (J 17,22) - mówi Chrystus w Ewangelii Jana wyrażając w innych słowach tę samą teologię partycypacji, uczestnictwa wiernych w Bogu, którą wyraża tutaj List do Efezjan.

Pieczęć Ducha

- Ci, którzy usłyszeli dobrą nowinę o zbawieniu w Chrystusie, którzy położyli w Chrystusie swoją nadzieję, którzy uwierzyli i zawierzyli się tej nowej rzeczywistości Chrystusa, dostąpili opieczętowania Duchem Świętym.
- Duch jest Duchem obietnicy (τῷ πνεύματι τῆς ἐπαγγελίας) co przywołuje zapowiedzi proroków i Jezusa, że Bóg w czasach ostatecznych ześle swojego Ducha na swój lud; ale Duch jest Duchem obietnicy również w tym sensie, że jest poręką (ἀρραβών).
- Duch jest poręczeniem, obietnicą przyszłego odkupienia przez Boga jego własności (por. Rz 8:23). Zwróćmy jednak uwagę, jak ujęte są tutaj syntetycznie dwa kierunki w procesie zbawienia. Z jednej strony Duch jest darem Boga jako poręka, że odkupi On nas ostatecznie w całości na własność. Z drugiej strony Duch jest jakby daną nam zaliczką przyszłego pełnego dziedzictwa - ἀρραβών τῆς κληρονομίας ἡμῶν. I jest to ta sama rzeczywistość widziana z dwóch perspektyw. Z jednej perspektywy Bóg bierze odkupionych w posiadanie (ἀπολύτρωσιν τῆς περιποιήσεως), ale jednocześnie w tym samym momencie to odkupieni biorą swoje dziedzictwo – swoją częśćkę (κληρος) w Chrystusie, swój pełny udział w łasce i chwale Boga – w posiadanie. Jest to swego rodzaju antycypacja mistycznej wizji zjednoczenia Chrystusa i Kościoła z 5. rozdziału listu, w której na wzór małżeństwa obie strony zarazem posiadają się nawzajem składając się jednocześnie w darze.

Metafizyka Kościoła

- Chociaż słowo „Kościół” (ἐκκλησία) nie pada w tym fragmencie ani razu, to przygotowuje on grunt pod szczególne rozumienie tego niezwykłego bytu. Warto odnotować, że Kościół można ujmować na różne, niewykluczające się, sposoby. Kilka przykładów wynotowano w poniższej ramce (która nie jest wyczerpująca):

Koncepcje eklezjologiczne:

- **pluralistyczne:** Kościół jako suma jednostek
  - **kongregacyjna:** Kościół jako *zgrupowanie* chrześcijan
  - **teopolityczna:** Kościół jako *boska wspólnota religijno-polityczna* (chrześcijańska eklezja jako kontynuacja izraelskiego qahalu, ludu Bożego)
  - **chrystosomatologiczna:** Kościół jako *mistyczne Ciało Chrystusa* zawierające w sobie pewną liczbę członków
  - **eucharystyczna:** Kościół jako *wspólnota eucharystyczna* łącząca wiernych przez uczestnictwo w Eucharystii (por. John Zizioulas)
  - ...
- **unitarystyczne:** Kościół jako pojedynczy byt metafizyczny (często o charakterze mediacyjnym pomiędzy Bogiem a ludźmi)
  - **apokaliptyczno-misteryjna:** Kościół jako tajemnicza rzeczywistość *objawiona i dana* przez Boga (tajemnica, sakrament, pełnia, matrona etc.)
  - **oblubieńcza:** Kościół jako *oblubienica* lub *żona Chrystusa*
  - **macierzyńska:** Kościół jako *matka* chrześcijan
  - ...

- Nasz fragment chociaż mówi o „nas” jako obiektach Bożej miłości i przeznaczenia, widzi nas w perspektywie Chrystusa – wszystko, co dzieje się z „nami”, dokonuje się w Chrystusie i poprzez Chrystusa. Kościół scharakteryzowany jest jako rzeczywistość wybrana i przeznaczona przed założeniem świata w Chrystusie, ponieważ to w Nim jest wszelkie błogosławieństwo i to w Nim każdy ma swoją część. By przejrzyciej odczytywać uwagi listu na temat Kościoła w dalszych paragrafach, przydatnym będzie mieć na uwadze rozróżnienia i emfazy zasygnalizowane przez powyższą tabelkę.
- W kwestii eklezjologii interesującym będzie odnotować, że Katechizm Kościoła Katolickiego odnosi pewne sformułowania z naszego fragmentu bezpośrednio i w specyficzny sposób do Maryi:
„Bardziej niż wszystkie inne osoby stworzone Ojciec napełnił Ją "wszelkim błogosławieństwem... na wyżynach niebieskich - w Chrystusie" (Ef 1, 3). Wybrał Ją "z miłości przed założeniem świata, aby była święta i nieskalana przed Jego obliczem" (Ef 1,4).” (KKK 492)
Z jednej strony dzieje się tak, ponieważ ona jest postrzegana jako doskonałe spełnienie tego wszystkiego, o czym mówi list do Efezjan. Z drugiej zaś, właśnie jako takie spełnienie, Maryja jest doskonałą ikoną Kościoła: wybrana i przeznaczona do usynowienia przez Ojca, do świętego udziału w Chrystusie i do posiadania Ducha w całej pełni.